

AIM For Climate og ”klimasmart” landbrug: Er det virkelig så smart?

På den nyligt overståede COP26 præsenterede USA og de Forenede Arabiske Emirater initiativet 'Agriculture Innovation Mission for Climate' (AIM for Climate) der skal revolutionere landbruget og fødevarer systemet. Dette skal ske gennem øgede investeringer i såkaldt ”klimasmart” landbrug (climate-smart agriculture) og teknologisk innovation. Danmark støtter initiativet sammen med 30 andre lande samt 47 partnere fra den private sektor, heriblandt kemigiganten Syngenta, fødevarerimperiet PepsiCo, og Bill & Melinda Gates Foundation. Efter planen skal investeringer på fire milliarder dollars sikre nye teknologier, der kan skabe løsninger til et sårbart madsystem truet af klimaforandringer, så vi kan producere mere mad, skabe flere jobs, og sikre vedvarende økonomisk vækst. Men flere organisationer, blandt andet ETC Group og Landworkers' Alliance, har kritiseret dette initiativ som en falsk løsning på landbrugets klimaudfordringer, der blot vil sikre store virksomheder endnu mere magt¹. Ved at konsolidere de eksisterende magtrelationer i fødevarer systemet risikerer AIM for Climate yderligere at marginalisere allerede udsatte befolkningsgrupper som småbønder, landarbejdere og oprindelige folk.

”Klimasmart” landbrug

Den danske minister for fødevarer, landbrug og fiskeri, Rasmus Prehn, annoncerede Danmarks støtte til AIM for Climate allerede på FN's Fødevaretopmøde i september 2021. Trods den meget sparsomme information omkring initiativet fra dansk side, er det vigtigt at adressere de mulige implikationer, det vil have for dansk landbrugs- og miljøpolitik, især baseret på parolen om ”klimasmart” landbrug. ”Klimasmart” landbrug er et bredt defineret, flertydigt, og til tider uklart begreb, der ifølge FN's fødevarer- og landbrugsorganisation FAO skal øge landbrugets produktivitet og indkomst samt opbygge resiliens imod klimaforandringer, alt imens det reducerer udslip af drivhusgasser². Den brede definition rummer både relativt ligetil tiltag som samdyrkning af afgrøder, men også teknologier som præcisionslandbrug og genteknologi, der er dybt knyttet til agroindustrien. På den måde gør ”klimasmart” landbrug ikke op med det konventionelle fødevarer system, men skaber mulighed for at profitorienterede multinationale virksomheder, som ikke har hensynet til miljø og klima som en grundlæggende prioritet, kan fortsætte med at rebrande deres praksisser som ”bæredygtige”. Men i stedet for at forfine et allerede destruktivt system ved for eksempel at sprøjte mere præcist, er der behov for at vi adresserer de strukturelle årsager til de tæt forbundne kriser: madkrisen, biodiversitetskrisen, klimakrisen og jordbrugets økonomiske krise. Madkrisen i sig selv indbefatter både en manglende evne til at producere og fordele mad til alle, men også at sikre at disse madvarer er sunde og nærende.

Desuden placerer ”klimasmart” landbrug udelukkende håbet for fremtiden hos virksomheder og forskere, og forbigår jordbrugere og oprindelige folks viden om deres jord og praksis. Ved at bygge på ”klimasmart” landbrug insisterer AIM for Climate på, at vi kan innovere os ud af klimakrisen og det klimaskadende, eksploitative landbrugssystem ved at

---

¹ Se <https://www.etcgroup.org/content/big-oil-states-plan-promote-energy-hungry-agtech-climate-solution-cop26-its-time-question>; <https://www.actionaidusa.org/blog/the-biden-administrations-aim-agricultural-innovation-mission-for-climate-is-way-off-target/>;
https://www.instagram.com/p/CWBelfCovKp/?utm_source=ig_web_copy_link

² Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2021. *Climate Smart Agriculture*. Accessed 12 30, 2021. <https://www.fao.org/climate-smart-agriculture/overview/en/>.

investere endnu flere penge i selvsamme system. Det er ikke muligt. Istedet har vi behov for et opgør med det industrielle fødevarer-system og dets produktivistiske logik, til fordel for allerede eksisterende løsninger baseret på småskala landbrug, agroøkologiske dyrkningsmetoder og madsuverænitet.

Teknologi, data, og magt

Et af de store kritikpunkter i forhold til AIM for Climate og ”klimasmart” landbrug er diskursen om, at teknologien vil redde os fra klimakrisen. Videreudvikling af teknologi er vigtigt, men det må ikke ske på bekostning af menneskerettigheder og naturen. En blind tro på, at vi kan opfinde os ud af klimakrisen er blandt andet farlig, fordi det skaber en afhængighed af teknologi, som koncentrerer magten hos en række store firmaer. Allerede nu ser vi, at ejerskabet af frø, maskiner, og kemikalier koncentrerer hos få store transnationale virksomheder gennem fusioner - og i 2018 var omtrent 60% af verdens kommercielle såsæd ejet af bare fire firmaer: Dow-Dupont, ChemChina-Syngenta, Bayer-Monsato, og BASF³. Ved at sætte vores lid til teknologien støtter vi en koncentration af magt hos de firmaer, der står bag. Det er desuden relevant at pointere, at selvom vi har været gode til at opfinde nye løsninger og videreudvikle teknologier, betyder det ikke, at vi er blevet mere bæredygtige. Nye kornsorter, der - i kombination med sprøjtemidler - kan yde mere, har for eksempel ikke mindsket landbrugets arealforbrug, men blot givet mulighed for en større og større animalsk produktion.

Troen på, at vi kan opfinde os ud af klimakrisen, er en naiv tillid til et ’teknologisk fix’ som ikke erkender klimakrisens strukturelle grundlag. Det industrielle madsystem er en kæmpe klimasynder, og vi kan ikke gøre et destruktivt system mere bæredygtigt gennem teknologiske lappeløsninger. I stedet har vi behov for strukturel forandring. En tro på teknologiske fix vil desuden lede til en konsolidering af eksisterende magtstrukturer i det globale fødevarer-system, hvilket giver de rige mere magt og flere penge, alt imens de folk, som allerede er marginaliserede i fødevarer-systemet - altså har dårlig adgang til jord, ressourcer, indflydelse - presses yderligere. Viden er magt, og ved at opsamle store mængder data gennem ”klimasmart” landbrug vil firmaerne bag få endnu større magt⁴.

”Klimasmart” landbrug er en trussel for mindre jordbrugere og risikerer at ødelægge landlige økonomier og samfund samt forringe biodiversiteten⁵. Det er også værd at lægge mærke til at de to lande bag AIM for Climate-initiativet, USA og De Forenede Arabiske Emirater er storudledende olielande. Den internationale miljøretfærdighedsorganisation ETC Group anklager dem for at sikre egne skjulte interesser ved at opretholde det globale olieforbrug igennem energikrævende teknologier⁶. De store virksomheders magt ses yderligere ved de globale topmøder som for eksempel klimatopmøderne, senest ved COP26, og FN’s Food Systems Summit, hvor repræsentanter for det industrielle landbrug og store virksomheder bliver inviteret med til at forme fremtidens fødevarer-system, alt imens småskala

---

³ Pat Mooney, ETC Group 2018. Blocking the Chain: Industrial food chain concentration, Big Data platforms and food sovereignty solutions.

https://www.etcgroup.org/sites/www.etcgroup.org/files/files/blockingthechain_english_web.pdf

⁴ NOAH 2018. Databeskyttelse: Har landbruget brug for en lov? <https://www.noah.dk/nyheder/har-landbruget-brug-en-lov#sdendnote9sym>

⁵ A Growing Culture, 2021. COP26 and the push for digital dependency.

<https://www.instagram.com/p/CWJsB7MLIU6/>

⁶ ETC Group, 2021. As big oil states plan to promote energy-hungry agtech as a ‘climate solution’ at COP26, it’s time to question their AIM. <https://www.etcgroup.org/content/big-oil-states-plan-promote-energy-hungry-agtech-climate-solution-cop26-its-time-question>

madproducenter holdes uden for⁷. I sidste ende byder “klimasmart” landbrug ikke på noget nyt, men bevarer det eksisterende klimafjendtlige fødevarer system med en stor animalsk produktion ved at solidificere afhængigheden af teknologi og storudledende industri, samt gøre det svært at etablere alternativer.

En dehumanisering og afprofessionalisering af madsystemet

Det virker nærmest til, at AIM for Climate spår et fremtidens landbrug uden mennesker. Eksklusionen af småskala madproducenter fra beslutningsprocesserne vidner om en farlig tendens til at skrive mennesket ud af landbruget til fordel for teknologi. Men småskala jordbrugere, fiskere, og landarbejdere anslås at brødføde op til 70% af verdens befolkning⁸. Derfor er det også forrykt, at disse ikke ses som en del af visionen om fremtidens landbrug og inviteres med til at forme det. Det er farligt at fjerne menneskets rolle fra landbruget især fordi det sætter al den viden, jordbrugere gennem århundreder har opbygget, på spil. Der er meget, maskiner kan gøre, men det er vigtigt at slå fast, at de aldrig vil kunne erstatte kyndige jordbrugere. Hvis først jordbrugere og andre madproducenters viden går tabt, vil det være svært at erhverve sig den igen, både for dem selv og deres efterkommere. Derfor risikerer dette at føre til en udvaskning af det landbrugsfaglige, hvilket også har konsekvenser for arbejderne i landbruget, hvis virke afprofessionaliseres.

Med sit fokus på teknologiske fix prioriterer AIM for Climate agroindustriens multinationale selskaber over småskala madproducenters viden og rettigheder. På den måde vil initiativet restrukturere landbrugssystemet og skrive mennesker ud af det i effektivitetens navn. Det er desuden relevant at pointere at disse nye teknologier kun vil være tilgængelige for store landbrug og selskaber med eksisterende kapital, og derfor lades mindre jordbrugere endnu engang i stikken.

---

⁷ Se for eksempel Elizabeth Mpofu & Edgardo Garzia, 2021. Here is why we are boycotting the UN Food Systemes Summit. <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/7/25/here-is-why-we-are-boycotting-the-un-food-systems-summit>

⁸ ETC Group, 2017. Who will feed us? The Industrial Food Chain vs. The Peasant Food Web.3rd Edition. <https://www.etcgroup.org/sites/www.etcgroup.org/files/files/etc-whowillfeedus-english-webshare.pdf> .pdf

Konklusion

Det er farligt at lade sig forføre af teknologiske fix når vi allerede har løsningerne. I flere år har NOAH sammen med globale organisationer som især La Via Campesina præsenteret madsuverænitet baseret på agroøkologiske dyrkningsmetoder som det mest socialt og miljømæssigt bæredygtige bud på fremtidens madsystem. Agroøkologiske dyrkningsmetoder producerer mad ved at efterligne naturens egne økologiske processer, og under hensyn til de givne sociale og kulturelle omstændigheder. I kontrast til AIM for Climate inddrager agroøkologi jordbrugernes og landarbejdernes viden og rettigheder gennem en demokratisk landbrugspolitik der vægter både mennesker og natur højt. Agroøkologi praktiseres allerede verden over og behøver ingen avanceret teknologisk innovation. NOAH har længe forsøgt at råbe politikerne op, men desværre gør COP26 og AIM for Climate-initiativet det klart, at Danmark hellere vil investere i teknologier der kan lade os fortsætte i en destruktiv retning, end at adressere de problemer, det industrielle landbrug og globale fødevarer system har skabt.

Dette viser en uforståenhed overfor sammenhængen mellem landbruget og klimaforandringerne. AIM for Climate præsenterer landbruget som et sårbart system, der er truet af klimaforandringerne, men ignorerer den rolle, det selv spiller som miljø- og klimasynder. Derfor bør AIM for Climate ses som et forsøg på at fastholde det nuværende industrielle landbrug, og i Danmark - samt mange andre steder - betyder det at fastholde især den animalske produktion, som gang på gang er blevet afsløret som storudledende.

Desuden tager de store investeringer i AIM for Climate ressourcer væk fra agroøkologiske græsrodsinitiativer. I disse år oplever vi et voksende fokus på økologi og regenerativt jordbrug – så at sige et agroøkologisk momentum - og derfor er det trist at politikerne vælger at ignorere dette vigtige arbejde til fordel for den klimafjendtlige status quo. Dette tydeliggør den voksende kløft mellem det industrielle landbrug bygget på en ideologi om evig vækst på den ene side, og regenerativt småskala jordbrug baseret på en vision om madsuverænitet på den anden. Danmarks støtte til AIM for Climate repræsenterer derfor en misset chance for at hoppe med på det agroøkologiske momentum.

Agroøkologisk praksis handler om at etablere en bæredygtig produktion ved at tilrettelægge landbruget, så det efterligner et naturligt økosystem. Dette indebærer:

- At bruge lokale ressourcer og recirkulere næringsstoffer, opbygge jordens organiske materiale, og skabe positive synergieffekter og økosystemfunktioner gennem lukkede kredsløb og holistisk organisering af jordbrugets forskellige elementer.
- At forbedre samspillet mellem produktionspotentialet, afgrødevalg, og dyrkningsmønstre på den ene side, og de økologiske begrænsninger i det lokale klima og landskab på den anden side, for at sikre en stabil produktion, der ikke forringer naturgrundlaget.
- At bevare og opbygge den vilde biodiversitet og diversiteten i de dyrkede planter og husdyrene, samt at udnytte det biologiske og genetiske potentiale i mangfoldigheden af planter og dyr gennem traditionel avl og forædling.

Adapteret fra Madsuverænitet: Hvem skal bestemme over vores mad?!